

❁ పురుషసూక్తమ్ ❁

ఓమ్ తచ్ఛయోరౌ వృణీమహే । గాతుర్యజ్ఞాయ । గాతుర్యజ్ఞపతయే ॥ దైవీస్వస్తిరస్తు నః ।
 స్వస్తిర్నానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వజ్ఞాగాతుభేషజమ్ । శన్నో అస్తు ద్విపదే ॥ శఙ్ఖతుష్పదే ॥

ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః ॥

సహస్ర శీర్షా పురుషః । సహస్రాఽఖ్యసహస్రపాత్ । స భూమిర్వైశ్వతో వృత్వా ।
 అత్యతిష్ఠద్ధనాఽక్షులమ్ । పురుష ఏ వేదగం సర్వమ్ ॥ యద్యతయ్యచ్ఛ భవ్యమ్ ॥
 ఉతాఽమృతత్వస్యేశానః । యదన్నేఽనాతిరోహతి । ఏతావానస్యమహిమా ।

అతో జ్యాయాగ్న్యే పూరుషః ॥ - 1

పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని । త్రిపాదస్యాఽమృతర్ద్రవి । త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః ।
 పాదోఽస్యేహాఽభవాత్పునః । తతో విష్వక్ష్వక్రామత్ । సాశనాఽనశనే అభి ।
 తస్మాద్విరోడజాయత । విరాజో అభిపూరుషః । సజాతో అత్యరిచ్యత ।

పశ్చాద్యుమి మథో పురః ॥ -- 2

యత్పురుషేణ హవిషా ॥ దేవా యజ్ఞమతన్వత । వస్త్రో అస్యాఽఽసీదాజ్యమ్ ।
 గ్రీష్మ ఇధ్మశ్చరద్ధవః । సప్తాఽస్యాఽఽసన్పరిధయః । త్రిసప్త సమిధః కృతాః ।
 దేవా యద్యజ్ఞస్తన్వానాః । అబద్ధన్పురుషమ్పశుమ్ । తయ్యజ్ఞమ్మర్హిషి ప్రౌఖన్మి ।

పురుషజ్ఞాతమగ్రతః ॥ -- 3

తేన దేవా అయజన్త । సాధ్యో ఋషయశ్చ యే ॥ తస్మాద్యజ్ఞాధర్వణతః । సమ్మృతమ్మృషదాజ్యమ్ ।
 పశూగస్తాగ్న్యకై వాయవాన్ । ఆరణ్యాన్త్రయ్యాశ్చ యే ॥ తస్మాద్యజ్ఞాధర్వణతః ।
 ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే । ఛన్దాగ్నింసి జజ్ఞిరే తస్మాత్ ॥ యజస్తస్మాదజాయత ॥ -- 4

తస్మాదన్వో అజాయంత | యే కే చో భయాదతః | గావో హ జజ్ఞిరే తస్మాత్ | తస్మాజ్జాతా అజావయః |
 యత్పురుషష్వదధుః | కత్తిథో వ్యకల్పయన్ | ముఖిష్మిమస్త్వ కౌ బహూ | కాపూరూ పాదాపుచ్యేతే |
 బ్రాహ్మణోఽస్త్వ ముఖిమాసీత్ | బహూ రోజన్యః కృతః || -- 5

ఊరూ తదస్త్వ యద్వైశ్యః | పద్భ్యుగ్ం శూద్రో అజాయత | చంద్రమా మనసో జాతః |
 చఖ్షోస్సూర్యో అజాయత | ముఖాదిన్ద్రశ్చౌఽగ్నిశ్చ | ప్రాణాద్వాయురజాయత |
 నాభ్యో ఆసిద్దంతరిష్ణమ్ | శ్రీర్ణో ద్వౌస్సమవర్తత | పద్భ్యుమ్భుమిద్దిశ శస్త్రోత్తేత్ |
 తథో లోకాగ్ం అకల్పయన్ || -- 6

వేదోఽహమేతమ్పురుషమ్మహాన్తమ్ | ఆదిత్యవర్ణన్తమస్త్వ పారే | సర్వాణి రూపాణి విచిత్వ భీరః |
 నామాని కృత్వాఽభివదన్ యదాన్తే | ధాతా పురస్తాద్యముదాజహర | శక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రదిశశ్చత్రః |
 తమేవవిద్వాన్తమృత ఇహ భవతి | నాఽన్యః పథో అయనాయ విద్యతే | యజ్ఞేన యజ్ఞమయజన్త
 దేవాః | తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్వాసన్ | తే హ నాకమ్మహిమానస్సుచన్తే |

యత్ర పూర్వే సాధ్యస్సన్తి దేవాః || -- 7

అధ్యస్సమ్భూతః పృథివ్యై రసోఽఞ్చ | విశ్వకర్మణస్సమవర్తతాఽభి | తస్య త్వష్టా విదధద్రూపమేతి |
 తత్పురుషస్త్వ విశ్వమాజానమగ్రే | వేదోఽహమేతమ్పురుషమ్మహాన్తమ్ | ఆదిత్యవర్ణన్తమస్త్వ పరస్తాత్ |
 తమేవవిద్వాన్తమృత ఇహ భవతి | నాన్యః పథో విద్యతేఽయనాయ | ప్రజాపతిశ్చరతి గర్భే అన్తః |
 అజాయమానో బహుధా విజాయతే || -- 8

తస్య భీరః పరిజానన్తి యోనిమ్ | మరీచీనామ్పదమిచ్ఛన్తి వేధసః | యో దేవేభ్య ఆ తపతి |
 యో దేవానామ్పురోహితః | పూర్వో యో దేవేభ్యో జాతః | నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే |
 రుచమ్బ్రాహ్మణానయన్తః | దేవా అగ్రే తదబ్రువన్ | యస్తేషామ్బ్రాహ్మణో విద్యాత్ |
 తస్య దేవా అసన్వశే || -- 9

హ్రీ॑శ్చ తే॒ ల॒ఖ్మీ॒శ్చ ప॒త్య॑ । అ॒హో॒రా॒త్రే పా॒ర్యే॑ । న॒ఖ్త్రా॒ణి రూ॒పమ్ । అ॒శ్వనౌ॒ వృ॒త్యమ్॑ ॥

ఇ॒ష్టమ్ను॑ని॒షాణ॑ । అ॒ముమ్ను॑ని॒షాణ॑ । స॒ర్వమ్ను॑ని॒షాణ॑ ॥ -- 10

ఓమ్ త॒చ్చ॒యో॒రా వృ॑ణీ॒మహే॑ । గా॒తు॒య్య॒జ్ఞాయ॑ । గా॒తు॒య్య॒జ్ఞప॑త॒యే॑ । ధై॒వీ॒స్వ॒స్తిర॑స్తు॒ నః॑ ॥

స్వ॒స్తిర్గా॒నుపే॑భ్యః । ఊ॒ర్ధ్వ॒జ్ఞాగా॑తు॒భేష॑మ్ । శ॒న్నో అ॒స్తు ద్వి॒పదే॑ ॥ శ॒ఙ్ఖా॒తు॒ష్పదే॑ ॥

ఓం శా॒న్తి శ్శా॒న్తి శ్శా॒న్తిః॑ ॥

❀ ఇతి పురుషసూక్తమ్ ❀